

PEDRO
ALMODOVAR

POSLEDNJI
SAN

Prevela
Ivana Veselinović

■ Laguna ■

Naslov originala

Pedro Almodovar
EL ÚLTIMO SUEÑO

Copyright © 2023, Pedro Almodóvar
Copyright © 2023, Penguin Random House Grupo Edi-
torial, S. A. U.
Travessera de Gràcia, 47–49. 08021 Barcelona

Translation copyright © 2023 za srpsko izdanje, LAGUNA

Loli Garsiji, mom bratu Agustinu i Jonasu Peirou

SADRŽAJ

<i>Uvod</i>	.11
1. Poseta	.17
2. Previše promena polova	.39
3. Obred pred ogledalom	.56
4. Huana, dementna lepotica	.75
5. Poslednji san	.96
6. Migelovi život i smrt	102
7. Ispovesti jednog seks-simbola	124
8. Gorki Božić	139
9. Zbogom, vulkane	157
10. Iskupljenje	163
11. Sećanje na dan u kom se ništa nije desilo	179
12. Loš roman	190
<i>O autoru</i>	197

Tu su bili zabeleženi njemu dragoceni trenuci koje nije mogao podeliti ni sa kim. Letimični pogledi na mladiće koji su posećivali njegova predavanja, kao i one na koje bi naleteo na koncertu. Pogledi, ponekad uzvraceni, nedvosmisleno intenzivni. Iako je uživao u javnim počastima i bio zahvalan na ogromnoj publici koju je privukao, zapravo su ti neobavezni susreti, tihi i neuhvatljivi, ono čega se uvek sećao. Bilo bi nezamislivo ne zabeležiti u dnevniku poruku prenesenu skrivenom moći jednog pogleda.

Kolum Toubin, *Čarobnjak. Priča o Tomasu Manu*

UVOD

U više navrata su mi nudili da napišem autobiografiju i uvek sam odbijao; nudili su i da je neko drugi napiše umesto mene, ali ja sam oduvek bio alergičan na sâm prizor knjige koja se u celosti bavi mojom ličnošću. Nikad nisam vodio dnevnik, svaki pokušaj se završio tako što ne bih odmakao dalje od druge stranice, tako da je ova knjiga nesumnjivo moja prva protivrečnost. Nešto poput fragmentarne autobiografije, nepotpune, pomalo i tajanstvene. Ali verujem da će čitaocu pružiti maksimum informacija o meni kao sineasti, kao pripovedaču (piscu) i načinu na koji se sve to prožima s mojim životom. Ima tu više protivrečnosti od one koju sam naveo; nikad nisam bio u stanju da vodim dnevnik, pa ipak ovde se pojavljuju četiri teksta koji govore u prilog suprotnom: jedan o smrti moje majke, jedan o poseti Čaveli* u Tepostlanu, hronika

---

* Isabel Čavela Vargas Lisano bila je meksička pevačica autentičnog izraza, čuvena po svojim izvođenjima rančera, tradicionalnih meksičkih narodnih pesama. Poznata je kao „grubi glas nežnosti“ i Almodovarova muza. (Prim. prev.)

jednog dana u kom se ništa nije desilo i „Loš roman“. Ta četiri teksta su kadrovi mog života u trenutku u kom se dešavao, zabeleženi bez imalo distance. Ova zbirka priča (za mene je sve priča, ne razlikujem žanrove) ukazuje na usku vezu između onoga što pišem, snimam i živim.

Lola Garsija je u mojoj kancelariji, u arhivi, između ostalog čuvala i neobjavljene priče. Lola je moja pomoćnica u ovom, ali i mnogim drugim poslovima. Prepisala je priče izvlačeći ih iz gomila plavih svezaka koje je spasila iz haosa mnogobrojnih selidbi. Zajedno sa Žaumom Bonfilom odlučila je da ih otrgne od zaborava. Nisam ih čitao od kada sam ih napisao, Lola ih je arhivirala, a ja zaboravio da postoje. Ne bi mi palo na pamet da ih pročitam decenijama kasnije da ona nije predložila da pogledam. Dobro prosudivši, Lola je odabrala nekoliko da vidi kako ću reagovati dok ih čitam. U retkim slobodnim trenucima preprodukcije kratkog filma *Nesvakidašnji način života* a zatim i postprodukcije, zabavljao sam se čitajući ih. Nisam ih preradio jer želim da se sećam sebe i njih baš takvih kakvi smo bili u trenutku u kom su nastajale, i dokažem koliko se promenio moj život i sve što me okružuje od momenta kad sam završio školovanje s dva stečena bakalaureata.

Još od malih nogu sam znao da sam pisac, neprekidno sam pisao. Ako sam u nešto bio siguran, bilo je to da ću se baviti pisanjem, ono u šta nisam bio siguran bilo je koliko sam dobar u tome. U dvema pričama govorim o svojoj naklonosti prema književnosti i pisanju („Migelovi život i smrt“ – napisana tokom nekoliko popodneva u periodu između 1967. i 1970. godine i „Loš roman“, iz ove godine).

Naposletku sam prigrlio nekoliko priča i prisetio se kako i gde su nastale. Vidim sebe u dvorištu porodične

---

kuće u Madrigalehosu dok zapisujem priču „Migelovi život i smrt“ u *Olivet* svesku, ispod vinove loze na kojoj obešen o konopac naglavačke visi zec, poput onih gadnih muholovki. Ili u kancelariji *Telefonike*, početkom sedamdesetih, u kojoj sam pisao krišom kad nema posla. I naravno, u raznim kućama u kojima sam živeo, gde sam pisao ispred prozora.

Te priče su dodatak mojim kinematografskim ostvarenjima, ponekad bi poslužile kao odraz trenutka u kom sam živeo ili bi godinama kasnije bile pretočene u film (*Loše vaspitanje*, neke scene u *Bolu i slavi*) ili će na kraju to postati.

Sve su to tekstovi inicijacije (tu etapu ne smatram završenom) i mnogi od njih su zapravo beg od dosade.

Godine 1979. stvorio sam po svim parametrima grafičan lik, Pati Difusu* („Ispovesti jednog seks-simbola“), novi vek započinjem hronikom svog prvog dana kao siročeta („Poslednji san“), i rekao bih da se u svemu napisanom nakon toga – uključujući i „Gorki Božić“, gde sam ubacio interludijum o Čaveli, čiji glas je neodvojiv deo nekoliko mojih filmskih ostvarenja – okrećem sebi i postajem protagonista o kom pišem u „Zbogom, vulkane“, „Sećanju na dan u kom se ništa nije desilo“ i „Lošem romanu“. Taj novi protagonista, ja lično, suprotnost je Pati, iako smo delovi iste ličnosti. U novom veku se transformišem u trezvenijeg, prostodušnijeg i melanholičnijeg

---

* Seks-simbol i internacionalna porno-zvezda, čije je skice iz života Almodovar, kao neku vrstu svog alter ega objavljivao u novinskim člancima koji su kasnije objedinjeni i pretočeni u roman. U gotovo svakoj epizodi Patinog života mogu se pronaći elementi koji će s vremenom postati prepoznatljivi deo Almodovarove filmske estetike. (Prim. prev.)

sebe, nesigurnijeg i plašljivijeg: i upravo tu nalazim inspiraciju. Dokaz u prilog tome su filmovi koje sam snimio, naročito posljednjih šest godina.

Sve je u ovoj knjizi; takođe sam shvatio da sam po dolasku u Madrid, početkom sedamdesetih godina, već bio osoba u koju sam kasnije stasao: „Poseta“ je 2004. godine prerasla u *Loše vaspitanje*, a da sam imao budžet, još onda bih debitovao kao režiser s „Huanom, dementnom lepoticom“ ili „Obredom pred ogledalom“ i nastavio da snimam filmove. Ali još uvek postoje priče pre mog dolaska u Madrid, napisane u periodu između 1967. i 1970. godine – „Iskupljenje“ i „Migelovi život i smrt“. U obe priče govorim o napuštanju škole, s jedne strane, i mladalačkom nestrpljenju, teskobi izazvanoj osećajem zarobljenosti u selu i potrebi da što pre pobegnem odatle i odem u Madrid (te tri godine sam s porodicom živeo u Madrigalehosu, u provinciji Kaseres).

Trudio sam se da priče ostavim netaknutim, mada priznajem da u slučaju „Migelovih života i smrti“ nisam odoleo revidiranju; činilo mi se da sam previše afektirao i malo sam je korigovao, poštujući inicijalni izraz. Ovo je jedna od priča čije me čitanje nakon pedeset godina iznenadilo. Savršeno se sećam ideje oko koje se plete narativna nit, ispričati priču o životu koji teče unazad. To je bila suština i, ako mi dozvolite, originalna premisa. Decenijama nakon toga pomislio sam kako su mi u *Bendžaminu Batonu* ukrali ideju. Priča je sama po sebi konvencionalna i saglasna s mojim tadašnjim skromnim dometima. Sama ideja je bila bitna. Čitajući je danas, otkrivam da prvenstveno govori o sećanju i nemoći pred protokom vremena. Nesumnjivo sam je pisao imajući to u vidu, ali

---

sam zaboravio i to me zapanjuje. Religiozno obrazovanje i dalje je prisutno u svim pričama iz sedamdesetih godina.

Radikalni zaokret se dešava 1979. stvaranjem lika Pati Difuse; ne bih mogao da pišem o ovom liku ni pre, niti posle turbulentnog kraja sedamdesetih. Setio sam se sebe ispred pisace mašine, kako radim sve u isto vreme, živim i pišem vrtoglavom brzinom. Vek se okončao „Poslednjim snom“, mojim prvim danom od kako sam postao siročić; želeo sam da ova kratka hronika bude deo knjige zato što verujem da su tih pet stranica među najboljima koje sam do sada napisao. Što ne ukazuje na to da sam vrsni pisac, makar dvesta strana istog kvaliteta bi me dovelo u tu poziciju. Da bih mogao da napišem „Poslednji san“, morala je da mi se desi majčina smrt.

Pored veze između filma *Loše vaspitanje* i priče „Poseta“, mnoge teme koje se javljaju u pričama su se pojavljivale u mojim filmovima i oblikovale ih. Jedna od njih je opsednutost Koktoovim *Ljudskim glasom* koja je bila očigledna već u *Zakonu požude* i u osnovi *Žena na ivici nervnog sloma*, da bi se ponovo javila u *Prekinutim zagr-ljajima* i naposletku se pretočila u *Ljudski glas* s Tildom Svinton, pre dve godine. U „Previše promena polova“ takođe govorim o jednom od ključnih elemenata u filmu *Sve o mojoj majci*: eklektičnosti, mešavini ne samo žanrova već i dela koja su izvršila presudan uticaj na mene: pored Koktoovog monologa, tu su i *Tramvaj zvani želja* Tenesija Vilijamsa (El Deseo* je ime moje produkcijske kompanije) i *Premijera*, film Džona Kasavetes. Sve što bi mi došlo pod ruku ili prošlo pred očima usvajao sam i

---

* Želja na španskom. (Prim. prev.)

činio svojim, ne uspevajući da nadmašim Leona u „Previše promena polova“.

Kao sineasta sam se rodio u jeku postmoderne: ideje mogu doći s bilo koje strane; svi stilovi i epohe koegzistiraju, nema predrasuda prema žanrovima ni marginalizovanim predgrađima; isto tako nije bilo tržišta, samo potreba da se živi i stvara. Idealno okruženje za stasavanje nekoga kao što sam ja, nekoga ko je želeo da osvoji svet.

Inspiraciju sam nalazio u dvorištima La Manče gde sam proveo prve godine svog života, ili u mračnoj sali *Rokole*, zadržavajući se po potrebi u najopasnijim zonom svog detinjstva, u salezijanskoj školi-zatvoru. Bile su to burne i čudesne godine jer je salezijanski užas imao muzičku pratnju u vidu misa na latinskom, koje sam i sâm izvodio kao solista u horu (*Bol i slava*).

Sada već mogu reći da su to bila moja tri formativna mesta: dvorišta La Manče gde su žene heklale, pevale i ogovarale selo; energična i najslobodnija madridska Movida u periodu od 1977. do 1990, i sumorno religiozno obrazovanje kod salezijanaca početkom sedamdesetih. Sve je to stalo u ovu knjigu, i još ponešto: El Deseo, ne samo kao produkcijska kuća mojih filmova nego i ludost, otkrovenje i zakon kom se mora povinovati, kao da smo protagonisti u tekstu nekog bolera.

POSETA

Na ulici malog grada u Ekstremaduri: jedna dvadeset-petogodišnjakinja privlači pažnju prolaznika svojom ekstravagantnom pojavom. Podne je i njena garderoba, sama po sebi jako upečatljiva, na svetlosti dana deluje još neprikladnije. Nju ne dotiču začuđeni pogledi prolaznika dok nepokolebljivo korača. Kreće se s velikom sigurnošću, kao po starom, dobro utvrđenom planu. Njena haljina, šešir i ostali asesoari identični su onima koje nosi Marlen Ditrih u filmu *Đavo je žena*, dok pokušava da zavede istaknutog funkcionera ne bi li nabavila pasoše za sebe i Sesara Romera. Ne samo da evocira kretanje čuvene glumice, njeni pokreti su identični pokretima filmske zvezde. Ovaj anahroni, prefinjen prizor u okvirima jednog malog mesta danasve je nadrealan i skandalozan.

Žena se zaustavlja pred vratima salezijanske škole i ulazi u zgradu s istom onom sigurnošću s kojom je do malopre koračala ulicom. Nema ni trunke nesigurnosti u njenom držanju, kreće se kao da poznaje školu. Iz portirnice joj u susret bez reči izlazi sveštenik:

– Šta želite, gospođice? – pita je osećajući veliku neprijatnost.

– Želela bih da vidim oca-upravnika – odgovara žena tako prirodno da je to razoružavajuće. Sveštenik je gleda gotovo u strahu, i progovara neubedljivo.

– Ne znam da li je u školi.

– Znam da je u ovo vreme u svojoj kancelariji.

Iako devojka odgovara otresito, sigurnost s kojom govori neutrališe provokativni ton koje bi njene reči mogle da imaju. Sveštenik je gleda od glave do pete i ne zna šta da kaže. Ne bi trebalo da joj dozvoli da uđe, izgleda skandalozno, misli se u sebi.

– Gledajte, ovo je škola za mladiće i...

– I šta?

– Pa... vi... tako obučeni...

– Šta nije u redu s mojom garderobom? – devojka uplašeno pogleda kao da proverava ima li neku fleku ili poderotinu. – Ne dopada vam se?

– Nije to u pitanju...

– A šta jeste? Ne želite da mi kažete valjda da vaši učenici nikada nisu videli žensku osobu?

– Gospođice!

Ona ga preseče:

– Da li je otac-upravnik u svojoj kancelariji ili ne?

– Trenutno ne može da vas primi.

– Ovde sam po hitnom pitanju koje je od podjednake važnosti i za mene i za njega. Ne morate se truditi da mi pokazujete put do kancelarije, znam ga, brat mi je pohađao ovu školu i često sam ga posećivala.

Ne sačekavši odgovor ulazi u uski hodnik koji vodi ka dvorištu. Sveštenik kreće za njom, uznemiren.

– Gospođice! Gospođice!

– Tamo je, vrata sa leve strane, je l' tako?

– Da, tako je. – Sveštenik je nemo gleda kako nestaje.

Nema nikog u dvorištu, praznik je i većina učenika je otišla do grada. Tu su samo kažnjeni i oni koji uče. Devojka bahato silazi niz stepenice u dvorištu i upućuje se ka vratima koja je pokazao sveštenik. Pokuca kratko dva-tri puta i čeka. „Slobodno“, čuje se s druge strane. Otvara vrata i ulazi. Sveštenik od nekih četrdeset i pet godina sedi za radnim stolom, kako je ugleda ne može da obuzda svoje čuđenje.

– Ko ste vi?

– Ne gledajte me tako. Ja sam sestra vašeg starog učenika, došla sam da u njegovo ime razgovaram s vama. – Žena se drsko osmehuje.

Otac-upravnik joj se skrušeno obraća, zainteresovan da sazna o čemu se radi.

– O kom je učeniku reč?

– Ja sam sestra Luisa Rodrigesa Baamonde.

Na pomen tog imena, svešteniku se menja izraz lica i gleda je s većom radoznalošću, zanemarujući njen izgled, isključivo fokusiran na to da uoči neki detalj koji će ga uveriti da je istina ono što tvrdi.

– Vi ste Luisova sestra? – pita ushićeno, devojka hladno potvrđuje glavom. – Ja sam bio veoma dobar prijatelj s vašim bratom, za mene on nije bio samo jedan od učenika. – U sveštenikovim rečima se zaista oseti nostalgija.

– Došla sam da razgovaramo o njemu.

– To me baš raduje. Koliko dugo ga nisam video! Bili smo baš dobri drugari... Ali ti dečaci nas potpuno zaborave čim završe školovanje. Na kraju sam mu poslao

pismo da saznam šta se dešava, ali mi nikada nije odgovorio. Kako je? Mora biti da se mnogo promenio, sad je već odrastao čovek. Kad Vas gledam malo pomnije, vas dvoje dosta ličite, imate iste oči.

Ona sluša s ozbiljnim izrazom na licu, ne progovara.

– Shodno svom pozivu nisam imao dece, razume se, ali imam tu potrebu kao i svaki drugi čovek da zaštitim i usmerim svakog ko tek počinje svoj život. – Zastane na trenutak, devojka ga netremice gleda, on gotovo i ne primećuje uronjen u uspomene.

– Vaš brat Luis mi je bio poput sina. Baš mi je drago što ste ovde. Kako se zovete?

– Paula.

– Toliko toga morate da mi ispričate. Ali pre svega, recite mi koji je razlog vaše posete.

– Moram da vam saopštim loše vesti.

– Šta se dogodilo?

– Moji roditelji su poginuli u saobraćajnoj nesreći pre nekoliko meseci.

– Užas! Moje saučešće.

Otac-upravnik deluje istinski zapanjeno. Od trenutka kad je Paula ušla u njegovu kancelariju pokušao je da zanemari njenu neuobičajenu odevnu kombinaciju. Radovala ga je sama pomisao na to da je Luisova sestra... Nakon što je saznao da su joj roditelji poginuli i načina na koji je to izgovorila s hladnoćom u glasu, njeno ponašanje mu je nepojmljivo, naročito ekstravagantna i neprilična garderoba. Čini svestan napor i odlučuje da ne komentariše, da je ne bi doveo u neprijatnu situaciju, i upravo to uzdržavanje uskraćuje razgovoru srdačnu notu koju bi on želeo da ima.

– Kao što možete da zamislite bio je to težak udarac
– nastavi Paula. – Poslednjih nekoliko meseci bilo je nepodnošljivo, sada mi se polako vraća snaga da nastavim da se borim.

Na usnama razmetljivo obučene Paule te reči zvuče zlobno, ali njen nametljiv ton ne ostavlja prostora za prigovor.

– Bog će vam pomoći, verujte u Njega, niste sami.

Oboje utihnu na trenutak, a onda je sveštenik iznenada upita.

– A Luis, kako je on podneo...?

– Bio je s njima, sve troje su poginuli.

– Gospode! Luis!

Ovo je najgora vest koju je sveštenik mogao da primi. Stoji nepomično nad radnim stolom, halucinira gledajući Paulu i vidi Luisa umesto nje. Dok ponavlja njegovo ime oči mu se pune suzama. Skamenjena Paula gleda ga nepokolebljivo. To traje nekoliko trenutaka.

– Oprostite mi. Mnogo sam voleo vašeg brata, da sam imao sina, ne bih mogao da ga volim više. Gledao sam ga kako raste, stasava, kakav užas. Koliko godina je imao?

– Dvadeset i četiri.

Otac-upravnik izgleda potpuno poraženo. Istinski je zatečen vešću. Ponovo pogleda Paulu, iz minuta u minut njena haljina izgleda sve besmislenije i neprikladnije; s druge strane, iritira ga s kakvim nedostatkom empatije govori o nesreći. Kako može da kaže da su joj roditelji i brat mrtvi s takvom ravnodušnošću? Dok sedi ispred nje ga Paula deluje neverovatno nadmoćno, kao da joj ni smrt ne bi mogla ništa. Šta li se krije iza te nadmene fasade?

– Donela sam vam njegovu skoriju fotografiju, pretpostavljam da želite da je imate.

– O da, naravno.

Od prvog trenutka, otac-upravnik smatra da mu preterano otkrivanje osećanja prema starom učeniku ne ide u prilog pre nego što bolje upozna Paulu, ali je potreba da govori o Luisu bila toliko jaka da se nije upinjao da odmeri svoje komentare. Gledajući sestru shvata da je pogrešio. Ali nije joj rekao ništa što već nije rekao roditeljima kad su posećivali Luisa. Međutim, oni su drugačije reagovali. Bili su ponosni što im sin ima zaštitnika u liku najvažnije osobe u školi.

Nakon što je primio vesti i Paulinog uzdržanog prisustva, sveštenik se oseća odbačeno i nesigurno.

– Uzmite – kaže mu ona – slikano je uoči nesreće.

Bila je to jedna od najboljih Luisovih fotografija iz poslednjih dana. Bio je nag, fotografisan od struka nagore. Luis ga je gledao sa slike kao da pokušava da mu se poveri bez reči. Sveštenik pomisli kako mu je uvek tražio fotografiju, a ovaj mu nikad nije poslao.

– Prilično se promenio, ali bih ga prepoznao da ga sretnem na ulici. Ne mogu da verujem da je mrtav.

Na sveštenikovu tugu Paula odgovara cinizmom:

– Na kraju krajeva, za vas smrt ne bi trebalo da bude tako strašna kao za nas.

– Zašto? – Svešteniku nije jasna opaska.

– Bog je na vašoj strani, to bi trebalo da predstavlja ogromnu utehu. Čini mi se da drugačije doživljavate nesreću.

Otac-upravnik je gleda kao da će uputiti protesnu notu, ali i dalje čuti.

– Uprkos našem pozivu, ništa nas ne može sačuvati od ljudskog bola – negoduje iziritiran i utučen, a zatim

se upinje da ne pukne i kaže toj bestidnici što joj sleduje.
– Ali nećemo sad o tome, pričajte mi o svom bratu, čime se bavio poslednjih godina, kakav je bio?

– U poslednjim godinama života književnost mu je bila na prvom mestu. To je nešto što je najviše okupiralo njegovu pažnju. Nije imao mnogo vere u ono što je napisao, trebalo je još mnogo da uči, to je istina, ali je napisao neke zanimljive stvari, iako po njegovim merilima nisu bile dovoljno dobre. Mnogo smo se voleli – nastavlja Paula, lice joj gubi na hladnoći i poprima ozbiljan izraz. – Zajedno smo odrasli, poznavala sam ga kao sebe, nismo imali tajni. Došla sam ovde jer sam sigurna da bi i on učinio isto.

Dok govori Paula je smirena, ali nemilosrdna. U svemu što izgovori kao da ima neke prikrivene pretnje. Otac-upravnik je veoma nervozan i ne zna kojim tonom da se obrati. Kako vreme odmiče, atmosfera postaje sve čudnija i ne zna kako da se postavi a da je ne pogorša, jer sve što želi jeste da mu devojka priča o Luisu. Međutim, u tom trenutku, Paula vadi olovku za usne i ogledalce i pred zapanjenim pogledom sveštenika senzualno se šminka. Sveštenik ne može da se obuzda pred tom grotesknom provokacijom.

– Gospođice, ne čini li vam se to malo preteranim?

– Šta je preterano? – prekine da bi mu uputila pogled.

– Ta frivolnost.

Paula se slatko nasmeja.

– Obožavam frivolnost.

– Zašto ste se obukli tako za ovu priliku? Na stranu što je zastarelo, smešno je.

Devojku ne iznenađuje nagla i neprijatna promena smera u kom ide razgovor, i nastavlja da vlada situacijom s agresivnom sigurnošću.

– Naravno, vi ste sveštenik i sve što je svetovno mora da vam deluje bestidno.

– Ne znam odakle vam to. – Sveštenik ne krije svoje nezadovoljstvo.

– Pojasniću vam otkud ova haljina – reče pažljivo, kao da se sprema da ispriča priču. – Postoji jedna filmska zvezda, Marlen Ditrih, čuli ste za nju?

– Ne – odgovara sveštenik bezvoljno i pita se dokle je spreman da ide da bi zaustavio ovu ludaču.

– Ditrih me oduševljava. U jednom starom filmu se pojavljuje obučena u haljinu gotovo identičnu ovoj, i u istom tom filmu u jednom trenutku počinje da peva nešto poput...

Paula ustaje i počinje da peva. Sveštenik je prekida i moli da prestane, ali ona ga ignoriše i nastavlja do kraja, zamišljajući da je član nevidljive publike koga treba da zavede.

– Prestanite da glumite! Dosta! – mumla nemoćno i van sebe otac-upravnik.

Paula se prkosno smeje.

– Ovo je tek početak!

– Zašto ste ovde?

– Da pričam o svom bratu – kaže kao da se ništa nije dogodilo – i da ostvarim ono što on nije uspeo jer nije bilo vremena.

– I baš je bilo neophodno da dođete tako obučeni?

– Da.

– Uveravam vas, da nije bilo sećanja na Luisa, ne bih vam dozvolio ni reč da kažete.

– Ni ja vama. Meni se još manje dopada kako ste vi obučeni, a do ovog trenutka nisam reč rekla.

– Izgledate kao prostitutka.

– Dobar instinkt imate...

– Ne znam kakve su vaše namere, ali dosta sam vas trpeo. Napolje!

– Zar nećemo da razgovaramo o mom bratu? U kom smeru se kretala njegova radoznalost? Budimo civilizovani. – Zove ga da sedne. – Pročitaću vam neke njegove priče, pretpostavljam da će vas zanimati. Podsećam vas da je na ovom mestu i počeo da piše. Još uvek čuvam jednu pesmu posvećenu Svetom srcu za koju je dobio odlične ocene na času književnosti, bio je u to vreme na svom prvom bakalaureatu.

– Da, savršeno se sećam. – Svešteniku je delovalo kao da ga vrti s jedne na drugu stranu poput lutke na kanapu. – Ja sam mu predavao. Pisao je s mnogo dara. Drago mi je da nije prestao.

– Rekoh vam već da mu je to bila glavna aktivnost. Uskoro će izaći zbirka njegovih priča. Još uvek je u štampi, donela sam vam neke od njih.

– Ovo je apsurdno, da nije bilo vašeg suludog izgleda, pomislio bih da je neslana šala. U svakom slučaju, hvala vam što ste se pobrinuli da do mene stignu njegovi rukopisi, čak i u ovakvim okolnostima; pročitaću ih s velikim zadovoljstvom.

– Pročitaću vam prve. Posvećene su sećanju na godine provedene u školi.

– Piše o nama?

– Da, slušajte.

„... učenici koji su bili najmarljiviji u toku meseca – uvek sam bio među njima – dobijali su kao nagradu čitav dan neverovatne zabave, dok su drugi dečaci

ostajali u školi i pohađali časove po rasporedu. Kad nije bilo hladno dan smo provodili u prirodi, izašli bismo posle doručka i vratili se u vreme večere. U tim prilikama jedan od profesora krenuo bi kao pratnja i vodio računa o nama. I za njega je to bila svojevrsna nagrada jer se zabavljao baš kao i mi. Jedini zadatak mu je bio da se ne udaljava od nas i da se pobrine da se ništa ne desi. Ponekad bismo dobar ishod tih šetnji dugovali isključivo njegovom prisustvu, gde bi jedni pripremili dnevni program, pun originalnih i zabavnih igara, a drugi bi imali bezbroj zabavnih anegdota za koje nikada nismo bili sigurni da su se stvarno dogodile, da li ih izmišljaju u tom trenutku ili su ih negde pročitali, iako bi nas uveravali da su se upravo njima desile.

Na izletu o kom ću pisati pratilac nam je bio don Seferino, sveštenik od nekih tridesetak godina. Bio je predivan prolećni dan i išli smo na obližnju planinu pored koje je proticala reka okružena niskim rastinjem. Nisam gajio preterano poverenje prema don Seferinu, bilo je nečeg prizemnog, obešenjačkog u njegovim manirima što me je odbijalo; ja sam bio veoma pobožan, za mene je idealan sveštenik bio nalik onom o kom smo čitali u žitijima, u svakom trenutku uzvišen, s pogledom isključivo uprtim u nebo. To što se don Seferino smejavao poput nekog probisveta, uveravalo me je da u njemu ima nečeg neprikladnog pozivu koji je odabrao.

Ni sâm ne znam kako sam se našao na obronku planine pored njega, u senci drveta opasanog žbunjem, dok su se ostali dečaci igrali na drugom

---

kraju brda. Mora da su bili blizu, ali ih nismo videli. (Sada shvatam koliko je bezočan bio don Seferino, u svakom momentu je bilo koji od njih mogao da se pojavi.) Ne sećam se o čemu je govorio, svakako je bilo nešto nebitno, govorio je iz puke potrebe da ispuni tišinu. Otkopčao je par dugmadi na mantiji, tačno na sredini, zgrabio mi ruku i ubacio je kroz otvor da bih ga uhvatio. Prestravljen i uzbuđen, počeo sam da se tresem i odmah izvukao ruku, ali mi je on ponovo besno ščepa. Nakon besmislenog opiranja dozvolio sam mu da se zadovolji mojom rukom; dok je to radio istovremeno sam osećao radoznalost i gađenje. Malje oko njegovog polnog organa pod rukom su bile poput suve, oštre trave u polju. Kad smo se vratili u školu, nikako nisam mogao da se pomirim s tim činom. U potrazi za olakšanjem odlučio sam da se obratim svom duhovnom ocu, nisam znao kome bih drugom otišao, pokušao sam da ubedim sebe da će mi on pomoći.

Narednog dana, posle doručka, otišao sam do njegove kancelarije da razgovaramo. Pokucao sam na vrata, iz sobe se čulo: „Šta želiš i ko si“, kad sam mu rekao da bih hteo da se ispovedim. Odgovorio je da je zauzet i da dođem u njegovu ispovedaonicu nakon molitve u večerje (molitva je bila pobožni čin kome smo svakodnevno prisustvovali pre večere). U to vreme sam gajio bezgranično nepoverenje prema životu, osećao sam se sasvim bespomoćno i tražio sam utočište u pobožnosti koja nije mogla da ga pruži u potpunosti. Bio sam dovoljno mlad – desetogodišnjak – tako da sam uspevao da istrajem u

veri, iako nisam bio istinski vernik. U tim trenucima pomisao na smrtni greh bila mi je nesnosna. Sati do povečerja činili su se večnim, imao sam utisak da će me Bog zgromiti svakog časa. Delovalo je sasvim logično da me iznenada sažeže oganj, ili me nevidljiva sila gurne pa se stropoštam niz stepenice, ili čitava škola bude poplavljena i da me proguta voda.

Kad smo naposljetku ušli u crkvu, zahvalio sam se Bogu što sam još uvek živ, a pred prizorom ispovedaonice bio sam manje uznemiren. Pohitao sam ka njoj, nakratko se spustio na kolena u pokušaju da sredim misli, ali nisam uspevao da se koncentrišem, približio se ulazu i odškrinuo zavesu iza koje se nalazio sveštenik da bih promolio svoju glavu. Pretpostavio sam da će mi staviti ruke na ramena kao i obično, da bi me bolje čuo, i da će mi, dok smo tako zagrljeni i skriveni zavesom ispovedaonice, šaputati uobičajene reči utehe. Kad sam se ukazao ispred njega upalio je svetlo... i ne znam kako bih opisao svoj utisak, bio je to otac Hose, moj duhovnik, osmehivao mi se obučen u ženu, u crvenom somotskom kompletu u stilu četrdesetih i s plavom perikom na glavi. Šminkom je istakao svoje inače blede lice i zarumeneo obraze; usne su bile jarko crvene. Oteo mi se vrisak.

- Ne plaši se - rekao mi je blago.
- Nisam očekivao da ću vas zateći ovakvog, oče.
- Vrtelo mi se u glavi.

Sasvim prirodno, kao da nije uočio ni trunku moje neverovatne zbunjenosti, upitao je:

- Dopada ti se?

Nisam uspeo da izgovorim razgovetno ni jednu jedinu reč. Onda mi je on pojasnio:

– Lepota je dar od Boga i negujući lepotu, negujemo veru u Boga. Sve ovo što imam na sebi čini me još lepšim, zar ne? Značaj našeg poziva ne zavisi od načina na koji se oblačimo. Nije istina da odora čini sveštenika. Suština monaškog poziva je nešto intimno, apstraktno, nema nikakve veze s materijalnim dobrima. Učinio sam ovo ne samo da bih se zabavio već i da pročistim tvoj um, da imaš više razumevanja kada sudiš o ponašanju drugih ljudi. Razumeš?

– Da, oče. – Bio sam još zbunjeniji.

– Ovo što ja sad radim je čin ljubavi prema bližnjem svom, dobročinstvo. Nudim ti lepotu, nije li lepota važna?

– Jeste, oče.

– Nudim ti je, nudim je sebi, ona pričinjava zadovoljstvo obojici. Ne kažem da ću se uvek ovako oblačiti, iako ne postoji zakon koji to brani. Budući da su se braća iz mog reda tradicionalno oblačila u crne mantije, poštovaću ukus našeg osnivača. Važno je da shvatiš da u našem životu ima najrazličitijih prilika i da je u skladu s tim zabavno obući se drugačije. U redu, sad možemo na ispovest. Obući ću stolu.

Izgovorio je ustaljene fraze na početku, nakon „zgrešio sam“ moja zbunjenost je bila tolika da nisam znao odakle da počnem.

– Hajde, reci mi, šta si to zgrešio?

– Pa... ne znam kako da vam kažem ovo. Desilo mi se nešto užasno, nešto što me je navelo da

podlegnem iskušenju, iako je ono što sam osećao u trenutku dok se odvijalo zapravo bilo gađenje.

Ispričao sam mu šta se desilo na izletu premirući od treme.

– Ako nas išta razlikuje od životinja, dragi moj Luise, to je što možemo da podlegnemo iskušenjima, možemo da zgrešimo jer imamo moć izbora.

– Šta želite da mi kažete? Ne razumem.

– Ono što je učinio otac Seferino je razumljivo i ljudski. – Osmehnuo mi se krotko.

– Da, ali mene to plaši. Noćas nisam mogao ni oka da sklopim, imao sam košmare, delovalo je kao da se čitav svet obrušio na mene. Povrh toga, sama pomisao na pakao, da me nešto može lišiti božanske milosti... jer ovo je ozbiljan greh, zar ne?

– Dete moje, ljudski postupci nemaju apsolutnu vrednost, zavise od toliko toga! Ono što se dogodilo može, a ne mora biti greh.

– Ali šta je onda sa šestom zapovešću?

– Zapovesti su namenjene onima koji imaju nameru da zgreše. Neki ljudi greše da bi dali sebi na važnosti. Baš kao što smo mi odabrali da služimo Bogu, oni su odabrali da čitav njihov život bude beskrajan niz sramoćenja bića koje nas je stvorilo. Bog, kao dobar otac, brine se o nama, svi smo mi njegova deca. Kao što mi nalazimo načine da mu se divimo, drugi nalaze načine da ga uvrede. Međutim, kad izbegavaš da razgneviš Boga svojim postupcima, ne postoji greh jer tvoji postupci imaju drugačiju svrhu. Otac Seferino je na izletu želeo da ti pokaže